

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Maatalousluonnon ja maiseman hoitosopimus - Ympäristösopimusala, puustoinen (metsälaitumet)

Esityksen sisältö

- Termit metsälaidun ja hakamaa
 - Millainen puustoinen alue hyväksytään ympäristösopimukseen ja millaista ei
- Raivaukset ja puuston poisto ympäristösopimusalueilla
- Kuvia erilaisista puustoisista alueista

Ympäristösopimusala puustoinen

Metsälaitumet:

- Puusto on väljää ja koostuu eri ikäisistä lehti- tai havupuista ja laho- ja kolopuita on enemmän kuin talousmetsässä yleensä
- Siellä täällä valoisia aukkoja, joissa kasvaa niittykasveja
- Ruohoja ja heiniä enemmän kuin vastaavalla metsätyypillä yleensä
- Puustoltaan ja kasvillisuudeltaan yksipuolisia laidunmetsiä tai ojitettuja alueita ei kannata hoitaa metsälaitumina

Kuva: Hanna Tuominen, Pirkanmaan ELY-keskus

Ympäristösopimusala puustoinen

Hakamaat:

- Puuryhmät ja niitty laikut vuorottelevat
 - latvuspeittävyys on enintään kolmannes pinta-alasta
 - avoimuus, valoisuus ja monipuolinen
- Lehtipuu- tai mäntyvaltainen (kuusta sirotellusti)
- Lisäksi katajia ja muita pensasryhmiä sekä runkomaisia pihlajia ja raitoja
- Niittylajisto on metsälajistoa runsaampaa

Kuva: Hanna Tuominen, Pirkanmaan ELY-keskus

Sopimukseen ei hyväksyttyä

- Alaa, joka on ensisijaisesti metsätalouskäytössä, kuten:
 - Metsät tai muuten puustoiset alat, joiden tavoitteena on puuntuotanto
 - Metsät, joissa on yksipuolinen lajisto ja ikärakenne
 - Metsät, joiden kenttäkerroksessa ei ole niittylajistoa juurikaan
 - Havupuumetsät, joilla ei ole selvää merkkiä laidunhistoriasta

Metsälaidun vs laidunnettu metsä

Sopimukseen ei tulisi hyväksyä tavanomaisia metsiä, joilla on enemmän luontoarvoa metsänä tai talousmetsänä, eikä eläimen laidunnus tuo monimuotoisuuden kannalta lajistollista lisäarvoa. Usein puhutaan metsälaitumesta vs laidunnetusta metsästä. Metsälaitumella on laidunnuksen aiheuttamia rakenteellisia piirteitä. Karja on selvästi muuttanut niin metsän rakennetta kuin lajistoakin. Nämä muutokset säilyvät usein melko pitkäänkin ja on tunnistettavissa sekä kunnostettavissa peruskunnostusraivauksin ja sen jälkeen ylläpidettävissä laidunnuksen avulla. Laidunnetussa metsässä taas on tavanomaisen metsän rakennepiirteet ja kasvillisuus, eikä eläimen läsnäolo sitä juurikaan muuta ja raivaukset vain johtaisivat kohteen muuttumiseksi harvennetuksi metsäksi.

Metsälaitumet ovat laidunnettuja metsiä, joissa talousmetsästä poiketen pyritään muodostamaan niittykasvillisuutta muodostavia aukkopaiikkoja. Metsälaidun on tärkeä elinympäristö usealle eliölajille, sienille ja hyönteisille. Laiduntamalla edistetään luonnon monimuotoisuutta ja turvataan paikan kasvillisuuden ja eliölajiston säilyminen. Laidunnus vähentää pensaskerroksen muodostumista, mikä on monille puiden rungoilla eläville jäkälille ja sammaleille eduksi. Hoitosopimuksen tavoitteena on muodostaa laiduntamisen myötä syntyvää elinympäristöä ja sen piirteitä; monilajinen puusto, niittyaukot, muurahaispesät, lahopuut sekä omaleimainen sienilajisto.

Raivaukset ja puuston poisto 1/2

- Laidunnuksen tai niiton lisänä eli eivät voi olla ainoita hoitotoimenpiteitä
- Raivausjätteet tulee kerätä alueelta pois
- Kunnostusraivauksesta maksetaan erillinen korvaus samalle kasvulohkolle vain kerran sopimuskauden aikana, tulee mainita hoitosuunnitelmassa (450 e/ha)
 - Lohkolle, joka on peruskunnostettu muulla julkisella rahoituksella (esim. Helmituella), ei voida maksaa raivaamiskorvausta
 - Tarve kunnostusraivaukselle ei saa johtua ylläpitoraivauksen laiminlyönnistä edellisellä sopimuskaudella

Raivaukset ja puuston poisto 2/2

- Ylläpitöraivaukset kuuluvat hoitoon (ei makseta erillistä korvausta)
 - Alueen vesakoitumisen estäminen, jos/kun vesakoitumista ei saada pelkästään laiduntamalla/niitolla pysymään kurissa
- Mahdollinen isomman puuston harventaminen tulee kuvata hoitosuunnitelmassa ja sen tulee edistää luonnonmonimuotoisuutta tai maisemallisia arvoja (ei makseta erillistä korvausta, ellei ole kunnostusraivausta)
 - Sopimusalueelta isompaa puustoa poistetaan harvakseltaan (vuosittain) niin, että edessä ei olisi lopulta päätehakkuu tai voimakas harvennushakkuu
 - Tarkoittaa esim. niittyaukkojen suurentamista
 - Jos isomman puuston poisto kesken sopimuskauden tapahtuu muulla rahoituksella, tulee se ilmoittaa hoitosuunnitelmassa

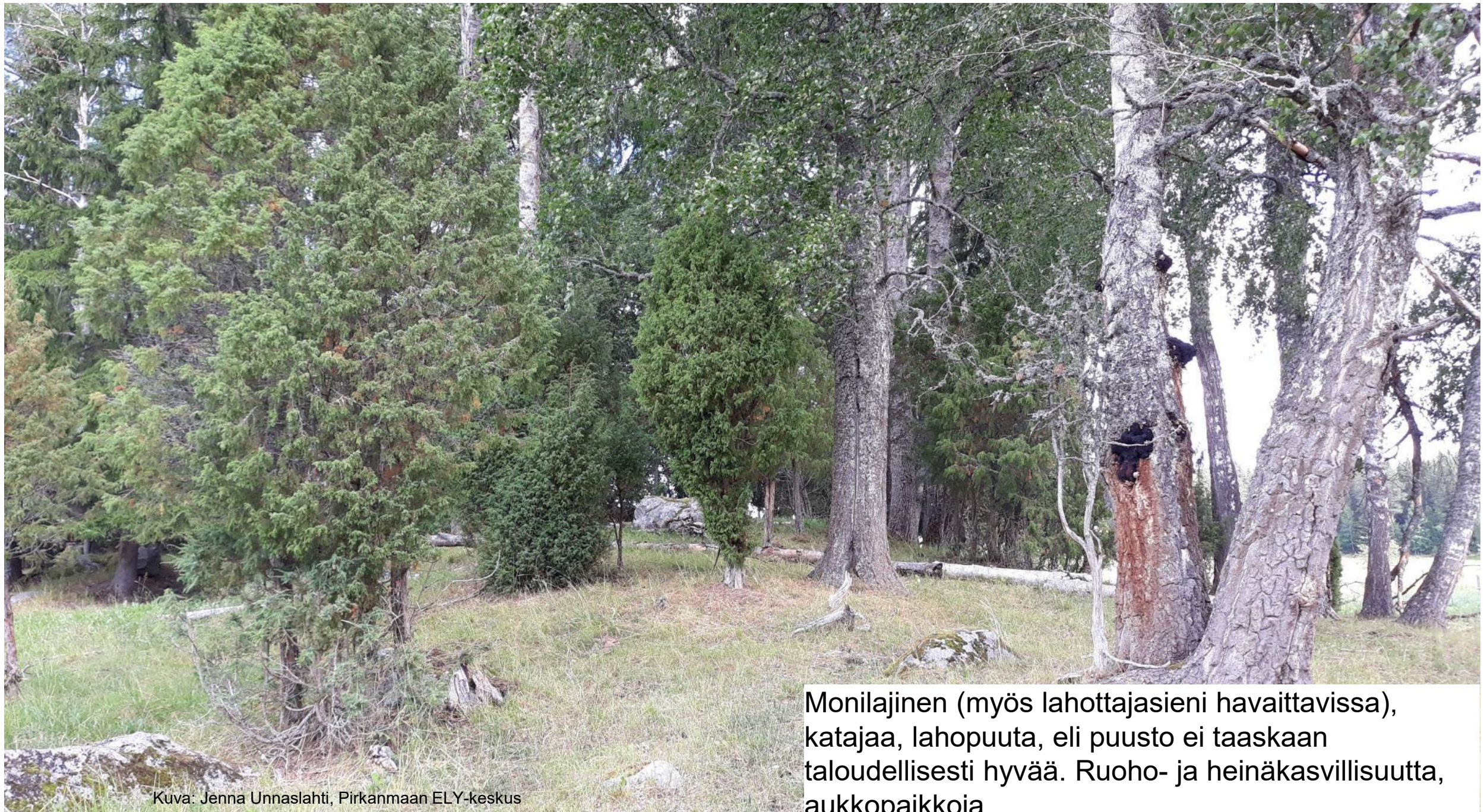

Laidunnuksen jäljet hyvin nähtävissä! Jopa isojen kuusten alaoksat puuttuvat, ”alaosasta näkee läpi”. Aluskasvillisuus ruoho- ja heinäkasveja. Valoisia aukkoja.

Monilajisesti puita, toki ei kovin erikikäistä. Puut ”vähän mitä sattuu”, vääriä, oksaisia, lahoja, monilatvaisia... Aluskasvillisuudessa myös ruohovartisia kasveja. Puustoa myös harvennettu hyvin maltillisesti.

Kuva: Jenna Unnaslahti, Pirkanmaan ELY-keskus

Monilajinen (myös lahottajasieni havaittavissa), katajaa, lahoppuuta, eli puusto ei taaskaan taloudellisesti hyvää. Ruoho- ja heinäkasvillisuutta, aukkopaiikkoja.

Alueen historia? Aluskasvillisuus pääosin varvikkoa, onko eläimille syötävää? Lisärehua ei saa antaa eikä laiduntaa peltojen kanssa yhdessä. Kehittyisikö aluskasvillisuus raivauksen myötä? Puusto monilajista. Kunnostusraivaus tehtävä ja raivausjäte korjattava. Vaatii työtä, jotta soveltuu sopimukseen, mutta mahdollinen, jos alueella on laidunnushistoriaa.

Talousmetsää, ei sopimukseen. Varsinkin, jos ympärillä oleva maasto samanlaista yksipuolista puustoa/lajistoa ja laidunhistoriaa ei ole.

Harva, tasavälinen ja –ikäinen männikkö. Laidunnushistoriaa ei ole tai laidunnuksesta on paljon aikaa ja alue on ollut talousmetsänä. Ei sopimukseen.

Alueella on laidunnushistoria ja alue sijaitsee laidunnetussa maisemakokonaisuudessa.

Lehtipuuvaltainen, suuria oksaisia/monihaaraisia puita, monimuotoinen, ruohovaltainen lajisto

Monimuotoinen, havupuuvaltainen, aluskasvillisuus ruoho- ja heinävaltainen, paljaat maakivet voivat kertoa laidunhistoriasta. Sammaloitunut, mutta laidunnuksen uudelleen aloittaminen muokanee aluskasvillisuutta ja vähentää sammalta.

Kuva: Tuija Selänpää, Pirkanmaan ELY-keskus

Lahopuuta, niittykasvillisuutta,
aluskasvillisuus ruohovaltainen,
monilajinen, puiden alaoksat puuttuvat

Kiitos mielenkiinnosta!

Pirkanmaan ELY-keskus:

Jenna Unnaslahti, p. 0295 036 027

Marika Arrajoki-Alanen, p. 0295 036 040

ymparistosopimukset.pirkanmaa@ely-keskus.fi

Jenna Unnaslahti

7.2.2023

